

บทบาทของฝ่ายค้านในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย

ร้อยตำรวจโท อุดมศักดิ์ จิตตธรรม

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974 - 635 - 601 - 1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLES OF THE OPPOSITION IN THE CHUAN LEEKPAI'S GOVERNMENT

Police Lieutenant Udomsak Jittatham

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

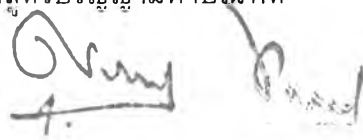
Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974 - 635 - 601 - 1

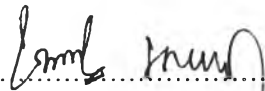
หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของฝ่ายค้านในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย
โดย ร้อยตำรวจโท อุดมศักดิ์ จิตตธรรม
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตชนารักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต



..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

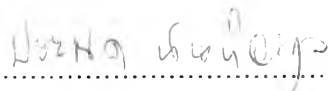
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประหยัด หงษ์ทองคำ)



..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา สุจริตชนารักษ์)



..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประณต นันทิยะกุล)

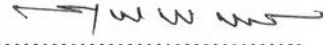
อุดมศักดิ์ จิตตธรรม , ร.ต.ท. : บทบาทของฝ่ายค้านในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย
(ROLES OF THE OPPOSITION IN THE CHUAN LEEKPAI'S GOVERNMENT) ,
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. วิทยา สุจริตธนารักษ์ , 139 หน้า , ISBN 974 - 635 - 601 - 1

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึง บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน
ในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย ซึ่งอยู่ในอำนาจการบริหารงานรัฐบาล ระหว่างวันที่ 13 กันยายน 2535 ถึงวันที่
2 กรกฎาคม 2538 (รวมระยะเวลา 2 ปี 7 เดือน) โดยสนใจศึกษาบทบาทการดำเนินการทำหน้าที่ในการ
ควบคุมรัฐบาลเป็นสำคัญ นอกเหนือไปจากหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติ โดยเน้นศึกษาการอภิปรายทั่วไปเพื่อ
ลงมติไม่ไว้วางใจเป็นสำคัญ

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมุติฐาน 2 ข้อ กล่าวคือ การยุบสภาผู้แทนราษฎรในสมัย
รัฐบาล ชวน หลีกภัย มีสาเหตุมาจาก

1. การควบคุมรัฐบาลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน ในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย เป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้รัฐบาลไม่มีทางออกในการแก้ไขปัญหาทางอื่น นอกจากตัดสินใจ “ ยุบสภา ”

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย มีความพร้อมและสามารถใช้
สื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการรวบรวมพยานหลักฐานในการชี้แจงให้เห็นเกี่ยวกับ เรื่องความไม่
ชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล ชวน หลีกภัย ในเรื่องการชั้้นนโยบายออก สปก.4-01 มาเป็นเครื่องมือ
ล้มบีบบังคับให้รัฐบาลต้องยอมยุบสภา

ภาควิชา การปกครองลายมือชื่อนิสิต ร.ต.ท. 
สาขาวิชา การปกครองลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. 
ปีการศึกษา 2539ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ---

C731622 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD : ROLE / OPPOSITION / GOVERNMENT

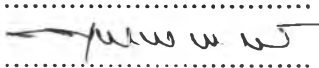
UDOMSAK JITTATHAM , POL.LT. : ROLES OF THE OPPOSITION IN THE CHUAN LEEKPAI 'S GOVERNMENT. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. DR. WITTHAYA SUCHARITHANARUGSE , 139 pp. ISBN 974 - 635 - 601 - 1

The research aims at studying the role of the opposition in the House of Representatives in the Chuan Leekpai's administration especially the role of controlling the government by means of non - confidence debate.

The findings agree with the hypothesis ; that is the dissolution of the House of Representatives is caused by :

1. Effective control of the opposition giving the government no other choice than the House dissolution , and

2. Readiness and effective use of mass media by the opposition to supply evidences pointing to political illegitimacy and the land reform policy on of the government.

ภาควิชา การปกครองลายมือชื่อนิติกร ร.ต.ท.
สาขาวิชา การปกครองลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. 
ปีการศึกษา 2539ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

เริ่มแรกผู้ศึกษาวิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณทั้งหลาย ที่คอยได้กรุณาให้กำลังใจ ให้ความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ อบรมสั่งสอนเริ่มด้วยพระคุณอันมีค่ายิ่งของ บิดา และมารดา ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดผู้เขียน ได้อุปถัมภ์ส่งเข้ารับการศึกษาเล่าเรียนจนกระทั่งสำเร็จ มีตำแหน่งหน้าที่ราชการที่ดีพอควรแก่อัตภาพมาตราบเท่าทุกวันนี้ด้วย และพระคุณที่ลืมไม่ได้อีก คือ พระคุณของคณาจารย์ หลายท่านซึ่งมีอาจากล่าวนามได้หมดจากหลายสถาบันที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ผ่านการศึกษามา ที่ได้กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้มาแต่ต้น และสั่งสมมาถึงปัจจุบัน จนเป็นรากฐานทำให้ผู้ศึกษาวิจัย ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษา ณ สถาบันที่ภาคภูมิใจแห่งนี้ได้.

ความสำเร็จแห่งการทำวิทยานิพนธ์นี้ สามารถลุล่วงไปด้วยความอนุเคราะห์และได้รับความกรุณาจากท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์ ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ผู้เขียนยังต้องขอขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์ ประหยัด หงษ์ทองคำ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และท่าน รองศาสตราจารย์ ประณต นันทิยะกุล ซึ่งกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้กรุณาแนะนำ ตั้งแต่เริ่มแรกของเค้าโครงเรื่อง และตรวจแก้ข้อบกพร่องผิดพลาดต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์นี้ สามารถสำเร็จลงได้

ประการสุดท้าย ที่ผู้ศึกษาวิจัยต้องขอขอบคุณเพื่อนผู้มีพระคุณซึ่งเคยร่วมสถาบันเดิมที่ “ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ” และเป็นเพื่อนร่วมสถาบันแห่งนี้ด้วยที่ยังห่วงใยและคอยกระตุ้นให้กำลังใจ ช่วยเหลือจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถเสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่ง และไม่อาจที่จะปิดนามได้ ก็คือ ร้อยตำรวจเอก นพดล สุนทรวิท รวมไปถึงเพื่อนๆ ในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตของผู้ศึกษาวิจัยทุกคน ท้ายสุดนี้ ผู้ศึกษาวิจัยขอให้คุณค่าและคุณประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จงประสบ แต่ผู้มีพระคุณทั้งหลายทั้งในอดีตและปัจจุบัน และสมาชิกครอบครัวจิตตธรรม ทุกคนตลอดไป.

ร้อยตำรวจโท อุดมศักดิ์ จิตตธรรม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	7
การนำเสนอผลการศึกษา	7
2 แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง.....	8
แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง.....	17
บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะฝ่ายค้าน	21
แนวความคิดถ่วงดุลย์อำนาจ.....	25
แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา...	30
แนวความคิดการจัดตั้งรัฐบาลผสม.....	32
ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
3 บทบาทของพรรคฝ่ายค้านในการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ	
 ไม่ไว้วางใจในสมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย	43
การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ครั้งที่ 1	46
การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ครั้งที่ 2	54
การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ครั้งที่ 3	68
การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ครั้งที่ 4	73
สรุป	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	ปัญหาในการบริหารประเทศของรัฐบาลชวน หลีกภัย อันนำไปสู่การ ยุบสภา 84
	1. ปัญหาภายในพรรคร่วมรัฐบาล ชวน หลีกภัย 85
	2. ปัญหาความผิดพลาดในการบริหารงานของรัฐบาล..... 89
	ปัญหาการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในรูปแบบของเอกสาร แสดงสิทธิ์ สปก.4-01 89
	ความเป็นมาของการปฏิรูปที่ดิน 90
	การดำเนินการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาล ชวน หลีกภัย..... 96
	1.การเร่งรัดปฏิบัติงาน..... 96
	2.การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค..... 96
	3.ผลการดำเนินงานโดยสรุป..... 97
	จุดเริ่มต้นแห่งปัญหาการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาล ชวน หลีกภัย 101
	ความไม่ถูกต้องในกรณีออกเอกสารสิทธิ์ สปก.4-01 102
	ปัญหาข้อกฎหมายในการออกเอกสารสิทธิ์ สปก.4-01 104
	ความพยายามในการแก้ปัญหาปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลชวน หลีกภัย 106
	ปัญหาของพรรคร่วมรัฐบาลที่โจมตีการปฏิรูปที่ดิน 110
	ปัญหาการยอมรับและความชอบธรรมทางการเมือง 111
	การยุบสภาผู้แทนราษฎรของรัฐบาล ชวน หลีกภัย 113
	สรุป 114
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ 118
	ประสิทธิภาพการดำเนินงานของพรรคฝ่ายค้าน 120
	การทดสอบสมมติฐาน 122
	การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 122
	การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 126
	ข้อเสนอแนะ 131
	รายการอ้างอิง 134
	ประวัติผู้เขียน 139

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงผลการลงมติในญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะ.....	53
3.2	แสดงผลการลงมติในญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นรายบุคคล.....	53
3.3	แสดงผลการลงมติในญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นรายบุคคล.....	67
3.4	แสดงผลการลงมติในญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นรายบุคคล.....	72
3.5	แสดงจำนวนและเวลาที่ใช้ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจทั้งหมด.....	80